

ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗ НА ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА

ОСНОВНИ ПОСЛАНИЯ ЗА РАБОТА СЪС И ЗА ДЪРЖАВИТЕ — ОБОБЩЕНИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ

УВОД

Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование (Агенцията) има за цел да оказва подкрепа на своите държави членки в разработването и успешното прилагане на приобщаваща образователна политика. Всички дейности, осъществявани с държавите членки, подкрепят амбицията на Агенцията да бъде активен фактор за промяна на политиката. Цялата дейност на Агенцията е насочена към крайната цел на приобщаващите образователни системи, която е всички учащи, на каквато и възраст да са, да имат възможност да получат адекватно, висококачествено образование в общността, в която живеят, редом с приятелите и връстниците си.

Работата на Агенцията по **Преглед и анализ на държавната политика (CPRA)** се проведе от 2014 до 2021 г. CPRA осигури на държавите — членки на Агенцията, индивидуализирана информация относно рамките на политиката в областта на приобщаващото образование. Прегледът и анализът също така поставиха по-общите констатации и крайни продукти на Агенцията в по-широкия европейски и международен контекст на политиката в областта на образованието и приобщаването.

CPRA помогна на органите, разработващи политики във всяка държава, да помислят задълбочено върху развитието на политиката за приобщаващо образование и стимулира обсъждането на политиките на национално равнище. Беше анализирана наличната информация за настоящата държавна политика по отношение на приобщаващото образование, но не и действителното ѝ прилагане.

В настоящото обобщение на политиките се представят ключови послания от дейностите в рамките на CPRA, които могат да послужат като основа за бъдещата работа на държавите за развитие на политиките в областта на приобщаващото образование, както и за работата на Агенцията със и за нейните държави членки.

МЕТОДОЛОГИЯ ЗА CPRA

Методологията за CPRA е разработена по време на пилотна фаза, в която участваха служители на Агенцията и осем държави — членки на Агенцията. Използваните методи бяха доразвити и валидирани по време на последващи фази, включващи други държави членки. До края на 2021 г. в CPRA са взели участие 24 държави — членки на Агенцията (т.е. държави и юрисдикции).

Агенцията и органите на държавите членки, разработващи политики, стигнаха до общото становище, че работата по разработването на политики може да бъде разбрана от гледна точка на **предвидените цели**. Подходите на политиката може да имат за цел:

- **да се предотвратят** различни форми на изключване от образователната система, преди да се случат;
- **да се предприемат действия**, за да гарантира, че приобщаващо образование с добро качество е достъпно винаги за всички учащи;
- **да се компенсират** пропуските със специфични действия и услуги, когато превенцията и интервенцията не отговарят по подходящ начин на потребностите на учащите за обучение в приобщаваща среда.

В рамките на CPRA пилотната група набеляза 12 ключови мерки на политиката за постигане на целите на политиката на международно и европейско равнище и за подобряване на качеството на образователните системи за всички учащи. Служителите на Агенцията анализираха подходите на политиката на държавите членки, свързани с тези мерки. Те класифицираха подходите в три категории: превенция, интервенция и компенсация, и отбелязаха като пропуск областите, в които не са предвидени действия съгласно политиката.

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

Констатациите от CPRA сочат, че работата с държавите за целенасочен анализ на предвидените цели на определена политика може да разкрие полезна информация в подкрепа на работата по разработването на политики. Като разглеждат баланса на подходите за превенция, интервенция и компенсация и/или пропуските в обхвата на политиките, отделните държави добиват съответна информация за развитието на политиката си относно приобщаващите образователни системи. При този анализ се изтъкват и по-обща послания на европейско равнище, като се дава и потенциален ориентир за посоката на движение в развитието на политиките към по-превантивни подходи.

Приобщаващите образователни системи изискват всеобхватен набор от политики

Приобщаващото образование не се изчерпва само с политики за подкрепа на отделни учащи. За неговото прилагане е необходим набор от политики на всички равнища.

12-те мерки и препоръки, свързани с политиката, които бяха открити в работата по CPRA, могат да помогнат на органите, разработващи политики, да анализират наличните си национални политики във всички сектори, които засягат приобщаващото образование.

За устойчивото развитие към приобщаващо образование е необходимо да бъдат съчетани три подхода на политиката

Дългосрочното, устойчиво развитие към приобщаващи образователни системи може да се разглежда като комбинация от подходи, включващи превенция, интервенция и компенсация. Пътят на дадена държава към ефективна и справедлива приобщаваща образователна система може да бъде определен от прехода от предимно компенсаторни действия на политиката към действия, насочени по-скоро към интервенция и превенция.

12-те мерки на политиката могат да бъдат осъществени с различни подходи.

Държавите — членки на Агенцията, участващи в работата по CPRA, имаха много различни подходи към 12-те мерки на политиката. Макар че не се откриха явни тенденции, беше възможно да се определи най-ограниченият и най-широкият обхват на политиките.

Политиките на държавите членки имаха по-широк обхват по отношение на мерките, свързани с подкрепата за по-добро сътрудничество, насоки, приобщаващо образование и образование в ранна детска възраст.

Обхватът беше по-ограничен по отношение на политиките, насочени към мерките, свързани с училищната етика, подобряването на прехода от училище към заетост, намаляването на отрицателните последици от ранното насочване към определени образователни възможности и повтарянето на клас, както и подкрепата за подобрения в училища с по-ниски образователни резултати.

ПРОЦЕСЪТ НА CPRA

Процесът на CPRA се основава на сътрудничество с органите, разработващи политики, на държавите членки. Този подход беше от съществено значение за систематичното набелязване на силните страни на политиката и на областите, търпящи развитие, които представителите на държавите членки биха могли да използват по различни начини в своя контекст. Работните процеси, включващи сътрудничество и съвместни разработки, имат потенциала да допринесат за по-нататъшното развитие в бъдещата работа на Агенцията с нейните държави членки.

Ползите от съвместната работа

Съвместната работа в рамките на министерствата на образованието и с други министерства, институции и органи е предпоставка за гарантиране на съгласувани политики за приобщаващо образование. Подходът, основан на сътрудничество, спомага да се установят съществуващи политики, които непреднамерено водят до изключване и подкопават стремежа за постигане на приобщаващо образование.

Открояване на силните страни и на областите, търпящи развитие

Систематичното набелязване на силните страни на политиката и на областите, търпящи развитие, е предпоставка за определяне на краткосрочни и дългосрочни приоритети на политиката за приобщаващо образование. То може да подкрепи дискусиите сред всички заинтересовани страни в областта на образованието относно промените в политиката, необходими за постигането на по-приобщаващи образователни системи.

СЪОТВЕТСТВИЕ С РАЗВИТИЕТО НА ПОЛИТИКИТЕ НА МЕЖДУНАРОДНО И ЕВРОПЕЙСКО РАВНИЩЕ

Работата на международно и европейско равнище засилва необходимостта от по-нататъшна работа с държавите за развитието на приобщаващи образователни политики, които са насочени към ВСИЧКИ учащи. Особено належащо е конкретни ангажименти/изисквания на международно равнище и на равнище Европейски съюз да бъдат включени в националното право и политика. Необходима е и съвместна, междусекторна работа за установяване и преодоляване на системни фактори, които се явяват пречка пред постигането на равнопоставеност за всички учащи.

Защо е важно да се имат предвид тенденциите на международно и европейско равнище

Работата по ключови въпроси на международно и европейско равнище може да подпомогне диалога относно развитието на националната политика. Този диалог може да доведе до ясен, широко съгласуван възглед за приобщаващото образование и да гарантира, че международните конвенции ще залегнат в националното право и политика.

Работата по ключови въпроси на международно и европейско равнище потвърждава важни промени в политиката, от които зависи посоката на движение. Понастоящем в тях се набляга на необходимостта от програми, насочени към по-широк кръг учащи — особено учащи в неравностойно положение, за да се прекъсне пряката връзка между приобщаването и специалните образователни потребности/увреждания, която съществува в много държави. Разработването на политики, основани на доказателства, трябва да се основава на многоизмерен подход към приобщаващото образование, при който индивидуалните и вътрешногруповите различия се взимат предвид при разглеждането на факторите, водещи до маргинализацията в училищата и в по-широката образователна система.

Разбиране на системните фактори, които оказват влияние върху равнопоставеността в образованието

За да се преодолеят напълно факторите на равнище образователна система, свързани с дискриминация и ниски постижения на уязвимите групи, политиката трябва да бъде съсредоточена върху равнопоставеността и върху значението на справедливостта в образователните възможности. Политиката следва да изпраща ясно послание, че е възможно да се създадат образователни системи, които осигуряват едновременно високо качество и равнопоставеност.

АКЦЕНТЪТ НА БЪДЕЩАТА РАБОТА С ДЪРЖАВИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ

Съществува потенциал за по-нататъшно развитие на работата по CPRA, за да се осигури информация за общите и конкретните цели на политиката на национално, европейско и международно равнище. Актуализирана рамка за CPRA потенциално би могла да се развие в инструмент за по-добро проследяване на тенденциите в приобщаващото образование в държавите — членки на Агенцията, и да подкрепи дискусиите около целите на Организацията на обединените нации за устойчиво развитие и приоритетите на Европейското пространство за образование.

Съществува потенциал и за надграждане на констатациите на CPRA в подкрепа на по-широката работа на Агенцията по мониторинга, осъществяван в държавите членки и заедно с тях. Резултатите от CPRA дават възможност за сравнителен анализ на настоящото състояние на политиката в отделните държави. В по-дългосрочен план държавите биха могли да преразгледат тези резултати, за да проследят конкретни промени и развития в политиката.

Въз основа на цялостната работа по CPRA всички бъдещи дейности на Агенцията с нейните държави членки ще бъдат включени в дейността по подпомагане на развитието на държавните политики (CPDS). CPDS ще доразвие работните процеси на CPRA, за да обогати констатациите, които са се доказали като полезни за подпомагане на държавите. CPDS ще има за цел да създаде всеобхватна рамка и методология за работа с представителите на държавите членки. Това ще им даде възможност да изследват и наблюдават ефективното прилагане на рамките на политиката за приобщаващите образователни системи в своите държави.

Допълнителна информация относно CPRA можете да намерите в обобщения доклад *Country Policy Review and Analysis: Key messages for working with and for countries*.